

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/132/2021
Identifikačné číslo spisu: 6414202364
Dátum vydania rozhodnutia: 15.12.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:6414202364.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s., so sídlom v Bratislave, Grösslingova 77, IČO: 31 351 026, zastúpeného SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Štefánikova 8, proti žalovaným 1/ Q. V., bývajúcej v S. A.Ň. - W., S. XX/X, 2/ V. V., bývajúcemu v S. A. - W., S. XX/XX, obaja zastúpení Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s. r. o., so sídlom v Košiciach, Kuzmányho 29, o zaplatenie 20.666,29 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 9C/140/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. septembra 2020 sp. zn. 16Co/183/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. septembra 2020 sp. zn. 16Co/183/2019 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 23. mája 2019 č. k. 9C/140/2014-26 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal voči žalovaným 1/ a 2/ zaplatenia sumy 20.666,29 eur s príslušenstvom titulom plnenia zo zmluvy o stavebnom sporení č. XXXXXXXXX v spojení s úverovou zmluvou, ktorou žalobca poskytol žalovaným 1/ a 2/ medziúver v sume 20.900,- eur, uzavretej 22. júla 2009 pri úrokovej sadzbe 6,39 % ročne (ďalej len „zmluva o úvere“). Svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka v spojení s § 53 ods. 8 Občianskeho zákonníka tak, že k zosplateniu úveru poskytnutému v zmysle vyššie uvedenej zmluvy o úvere došlo na základe omeškania žalovaných 1/ a 2/ so splátkou za mesiac január 2011 a marec 2011 a mimoriadna splatnosť úveru bola vyhlásená ku dňu 29. marca 2011. Okresný súd sa nestotožnil s tvrdením žalobcu, že počiatok plynutia premlčacej doby nastal dňom zosplatenia úveru, t. j. 29. marca 2011 a poukázal na ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka veta druhá, v zmysle ktorého, ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stal zročným celý dlh, začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. V zmluve o úvere bolo dojednané, že splátka bola splatná vždy prvý deň príslušného kalendárneho mesiaca (článok 2 bod 5), a nie ako uvádzali strany sporu k 15. dňu. Z oznámenia zo dňa 20. januára 2011 označenom ako „posledná výzva pred žiadosťou o okamžité splatenie úveru“ mal okresný súd za zrejmé, že k 20. januáru 2011 aj s prihliadnutím na predchádzajúce opakované upomienky, nedoplatok na splátkach predstavoval 498,06 eur s tým, že k 20. januáru 2011

žalovaní ako dlžníci boli v omeškaní nielen so splátkou za mesiac január 2011, ale i s ďalšími splátkami v predchádzajúcom období. Tvrdenia žalobcu o tom, že k zosplatneniu úveru došlo nielen v dôsledku omeškania so splátkou za mesiac január 2011, ale i za mesiac marec 2011, súd prvej inštancie vyhodnotil ako účelové a na vznesenú námietku premlčania aplikoval ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka veta druhá tak, že premlčacia doba začala plynúť odo dňa zročnosti nesplatenej splátky (1. januára 2011), pre ktorú bola vyhlásená predčasná splatnosť úveru. Keďže žaloba na súd bola podaná až po márnom uplynutí trojročnej všeobecnej premlčacej doby, t. j. 28. februára 2014, považoval nárok za premlčaný a z tohto dôvodu žalobu v celom rozsahu zamietol. O nároku na náhradu trov rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) tak, že žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu, v poradí druhým rozsudkom zo 17. septembra 2020 sp. zn. 16Co/183/2019 rozsudok okresného súdu potvrdil a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovaným 1/ a 2/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že okresný súd postupoval správne, ak na predmetný právny vzťah aplikoval ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka v spojení s § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka týkajúce sa premlčacej doby pre plynutie nároku, ak bolo dohodnuté jeho plnenie v splátkach. Medzi stranami sporu nebolo sporné, že na základe uzavretej zmluvy o úvere boli žalovaným 1/ a 2/ poskytnuté finančné prostriedky, ktoré mali vrátiť spolu s úrokmi ako odplatu za jeho poskytnutie. Krajský súd poukázal na to, že Občiansky zákonník v § 103 ustanovuje, kedy v prípade plnenia splátok začína plynúť premlčacia lehota jednotlivých splátok; pre prípad, že si veriteľ dojednal so spotrebiteľom možnosť vyhlásenia predčasnej splatnosti dlhu (úveru) v súlade so zákonom (§ 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka), teda tzv. stratu výhody splátok, potom premlčacia doba vo vzťahu k celému dlhu začína plynúť odo dňa zročnosti nesplnenej splátky. Vychádzal z toho, že žalobca nepopieral, že žalovaní 1/ a 2/ boli v omeškaní so splátkou za mesiac január 2011, v dôsledku čoho následne vyhlásil okamžitú splatnosť úveru k 29. marcu 2011. Jeho tvrdenie, že žalovaní 1/ a 2/ boli v omeškaní aj so zaplatením splátky za mesiac marec 2011, mal pre samotné posúdenie nároku ako aj posúdenie otázky premlčania tohto nároku za bezpredmetné, nakoľko v čase, kedy došlo k zosplatneniu úveru boli žalovaní 1/ a 2/ so splátkou za mesiac marec 2011, ktorá bola splatná 1. marca 2011, v omeškaní len jeden mesiac, preto vo vzťahu k tejto splátke z zosplatneniu celého dlhu nemohlo dôjsť v súlade s ustanovením § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Uvedenú argumentáciu žalobcu krajský súd posúdil ako účelovú v snahe docieľiť, aby jeho nárok nebol premlčaný. Odvolací súd aprobeoval správnosť takého právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie, ktoré aplikovalo ustanovenia §§ 52 a nasl. Občianskeho zákonníka vrátane ustanovenia § 52 ods. 2 veta tretia Občianskeho zákonníka a počiatok premlčacej doby ustálilo za použitia ustanovenia § 103 v spojení s § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Stotožnil sa s jeho záverom, že premlčacia doba nároku žalobcu začala plynúť odo dňa zročnosti tej splátky, pre ktorú k zosplatneniu došlo, ktorá zosplatnenie vyvolala, a to splátky zročnej 1. januára 2011, s ktorou boli žalovaní 1/ a 2/ v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru v omeškaní. Na margo žalobcom uvádzaného článku V. ods. 2 písm. b/ úverovej zmluvy, v zmysle ktorej si účastníci zmluvy dohodli, že ak poberateľ úveru v stanovených termínoch mešká so zaplatením dvoch splátok medziúveru, stavebného úveru podľa článku II. tejto zmluvy, resp. vkladu na spotrebiteľský účet alebo nezaplátí niektorú zo splátok na základe upomienky po dobu dlhšiu ako tri mesiace, potom je stavebná sporiteľňa oprávnená požadovať okamžité splatenie úveru, odvolací súd poukázal na právnu úpravu obsiahnutú v ustanovení § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ktoré upravuje možnosť veriteľa žiadať o zaplatenie celého dlhu. Uviedol, že takéto (individuálne) dojednanie úverovej zmluvy sa „odchyľuje“ od ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, pričom odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie zákona, sú v zmysle § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka neplatné. Aj z poslednej výzvy pred žiadosťou o okamžité splatenie úveru z 20. januára 2011 mu vyplynulo, že v čase, kedy bola táto výzva zasielaná žalovaným 1/ a 2/, konkrétne dňa 20. januára 2011, boli žalovaní 1/ a 2/ v omeškaní so splátkou za mesiac január 2011 a ani zo žiadosti o okamžité splatenie úveru z 29. marca 2011 nevyplývalo, že by žalovaní 1/ a 2/ boli v omeškaní aj so splátkou za mesiac marec 2011, ktorá bola splatná k 1. marcu 2011, nakoľko v tejto žiadosti veriteľ len všeobecne žiada o okamžité splatenie celého zostatku úveru, konštatoval odvolací súd. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol v zmysle § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená; konkrétne, či „vylučuje aplikácia osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka.“ Namietal, že ak by sa na daný právny vzťah malo použiť ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka, ako konštatovali sudy nižších inštancií, premlčacia doba by začala plynúť už od splatnosti tej splátky, v dôsledku ktorej došlo k vyhláseniu okamžitej splatnosti úveru, čo by v tomto prípade malo byť 1. januára 2011. Vzhľadom na to, že žaloba bola podaná na súde až 28. februára 2014, čiže viac ako tri roky od nesplnenej splátky, došlo (po námietke premlčania) k jej zamietnutiu. Namietal, že sudy oboch inštancií reštriktívnou aplikáciou § 103 Občianskeho zákonníka v podstate skrátili žalobcovi zákonom stanovenú trojročnú premlčaciu lehotu o tri mesiace a ďalej oponoval, že ak by sa mala na spotrebiteľské vzťahy automaticky aplikovať právna úprava premlčania podľa § 103 Občianskeho zákonníka, došlo by k bezprecedentnému skráteniu premlčacej lehoty o tri mesiace v neprospech veriteľa. Znamenalo by to, že premlčanie plynie pred actio nata, čo je absurdné. Zastával názor, že žiadnemu veriteľovi nemôže premlčacia lehota plynúť v čase, keď nemôže svoje právo uplatniť žalobou alebo iným spôsobom. Použitím ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka popri § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka má veriteľ na uplatnenie svojho práva iba dva roky a deväť mesiacov, ide tak o skrytú medzeru v zákone, kedy by sa síce malo pri zosplatnení dlhu uplatniť ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka a premlčacia lehota by začala plynúť od splatnosti nesplnenej splátky, avšak § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka bráni veriteľovi uplatniť si právo skôr, než tri mesiace po omeškaní dlžníka. Dochádza tak k porušeniu princípu rovnosti, keď veritelia v spotrebiteľských vzťahoch sú znevýhodnení oproti iným veriteľom, čo nemožno ospravedlniť ani legitímnou požiadavkou na zvýšenú ochranu spotrebiteľa. Považoval za potrebné určiť začiatok plynutia premlčacej doby podľa § 101 Občianskeho zákonníka, kedy lehota začne plynúť odo dňa, kedy sa veriteľ mohol najskôr domáhať svojho práva na súde. Týmto momentom bude vo všeobecnosti prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby, plynúcej od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh.

4. Žalovaní 1/ a 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že v zmysle § 103 Občianskeho zákonníka premlčacia doba celého dlhu začína plynúť nie od okamihu zosplatnenia uplatneného nároku a využitia práva podľa ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka, ale už od zročnosti prvej nesplnenej splátky, ktorá založila právo veriteľa žiadať predčasné splatenie. Ak teda v prerokúvanej veci právo veriteľa žiadať predčasné splatenie založila splátka splatná 1. januára 2011, trojročná premlčacia doba celého dlhu uplynula 1. januára 2014. Nakoľko však k podaniu žaloby na súde (k uplatneniu práva) došlo až 28. februára 2014, je zrejmé, že žalobca si svoj nárok uplatnil po márnom uplynutí premlčacej doby. Z týchto dôvodov navrhl dovolanie ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť

vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP s tým, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená a to konkrétne, či „vylučuje aplikácia osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka.“

11. Vzhľadom na nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je dovolanie žalobcu procesne prípustné, v dôsledku čoho dovolací súd podrobil rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

12. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

13. Spotrebiteľská zmluva je inštitút, ktorý je treba vnímať komplexne. To, že v predmetnom prípade ide o spotrebiteľskú zmluvu je nesporné, v konečnom dôsledku tomu zodpovedá aj definícia spotrebiteľskej zmluvy, za ktorú sa považuje každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ak ju uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom. Nepopierajúc povahu úverovej zmluvy ako absolútneho obchodu, na otázku premlčania je potrebné vzhľadom na spotrebiteľský charakter zmluvy aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka. Takéto pravidlo bolo ustálené v aplikačnej praxi súdov, ktoré riešenie odobril aj Ústavný súd Slovenskej republiky (I. ÚS 402/2013). Premlčanie je prejavom zásady vigilanti bus iura scripta sunt (t. j. právo patrí k bdelym resp. každý sa musí o svoje práva starať), jeho cieľom je pôsobiť na veriteľov, aby svoje nároky uplatňovali v primeranom čase.

14. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

14.1. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na

súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

15. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

17. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že veriteľ môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil spotrebiteľa (dlžníka) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Znamená to, že pokiaľ neuplynú oba časové úseky - tri mesiace od omeškania danej splátky a 15 a viac dní od upozornenia - veriteľ nemôže požadovať splnenie celého dlhu. Prvýkrát je možné toto právo uplatniť až po splnení týchto podmienok.

18. Počiatok premlčacej doby súdy nižších inšancií v posudzovanej veci ustálili za použitia ustanovenia § 103 v spojení s § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, že premlčacia doba nároku žalobcu začala plynúť odo dňa zročnosti tej splátky, pre ktorú k zosplateniu došlo, ktorá zosplatenie vyvolala, a to splátky zročnej 1. januára 2011, s ktorou boli v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru žalovaní 1/ a 2/ v omeškani.

19. Objektívny právny stav je taký, že v prípade spotrebiteľskej zmluvy má dodávateľ podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka povinnosť čakať s využitím práva na predčasné zosplatenie pohľadávky (§ 565 Občianskeho zákonníka) ešte tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky a 15 a viac dní od upozornenia, ale premlčacia doba sa začína počítať odo dňa zročnosti tejto omeškanej splátky (§ 103 druhá veta Občianskeho zákonníka). Kým ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka reguluje začiatok plynutia premlčacej doby a nie jej dĺžku, ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka obmedzuje právo veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky podľa § 565 Občianskeho zákonníka.

20. Povedané inými slovami z ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť spätne od splatnosti omeškanej splátky, čo má oporu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo (požadovať okamžité splnenie celého dlhu) vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi ale tým pádom zostanú na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka).

21. Na podklade tejto argumentácie dovolateľ založil aj svoje námietky, že súdy nižších inšancií reštriktívnou aplikáciou § 103 Občianskeho zákonníka fakticky skrátili zákonom stanovenú trojročnú premlčaciu dobu o tri mesiace, čo v spotrebiteľských vzťahoch pri aplikácii právnej úpravy premlčania podľa § 103 Občianskeho zákonníka znamená skrátenie premlčacej doby o tri mesiace v neprospech

veriteľa. Východisko videl v tom, že pri aplikácii osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch bude vylúčené uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka; v dôsledku toho sa pri premlčaní práva dodávateľa na zaplatenie celej pohľadávky pri strate výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka) začiatok plynutia premlčacej doby bude spravovať všeobecným ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka.

22. V súvislosti s riešením takto nastolenej dovolacej otázky žalobcu, bolo na najvyššom súde, aby dôsledne zväžil prípadnú teleologickú redukciu aplikovateľnosti ustanovenia § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia na prípady spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

22.1. Keďže dovolací súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti a priori vychádza z doktríny tzv. racionálneho zákonodarcu, ktorá je jedným zo základných interpretačných východísk (MELZER, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. Praha: C.H. Beck, 2010, s.86.), musel v posudzovanej veci dôsledne zvažovať, či pre takýto postup interpretácie práva (redukcia aplikovateľnosti ustanovenia § 103 veta druhá) sú dané presvedčivé dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi budú opodstatňovať názor, že zákonodarcu daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a že z tohto dôvodu právnu normu treba redukovať. Dovolaciemu súdu, ktorému prislúcha povinnosť dbať o jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov je pritom zjavné, že pri nevyhnutnej aplikácii všetkých, do úvahy prichádzajúcich ustanovení zákona dochádza pri interpretácii práva k ich značnej nekonzistentnosti, čo vážne naruša doktrínu tzv. racionálneho zákonodarcu.

22.2. Kladným zhodnotením premisy, ktorú dovolateľ príliehavo označil ako „absurdnú“, že pri nevyklúčení uplatnenia pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka premlčanie plyní pred samotnou actio nata, t. j. ešte pred okamihom, kedy sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, dovolací súd dospel k záveru, že je neprípustné, aby ktorémukolvek veriteľovi plynula premlčacia doba v čase, keď ešte nemôže svoje právo uplatniť žalobou na súde.

22.3. Všeobecne prijímaná zhoda na neprípustnosti plynutia premlčacej doby pred samotnou actio nata vylučuje, aby práve v spotrebiteľských vzťahoch platila opačná logika, ktorá legitimizuje spätný začiatok plynutia premlčacej doby podľa § 103 Občianskeho zákonníka; na uvedenom základe dochádza podľa dovolacieho súdu k tzv. skrytej medzere v zákone, čo v konkrétnom prípade znamená, že jazykový význam ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka je širší, než si to vyžaduje jeho teleologické pozadie a vo svojich dôsledkoch vyjadruje naliehavú potrebu prijatia pravidla, v zmysle ktorého ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka sa neuplatní v prípadoch, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

23. Opačný prístup by podľa názoru dovolacieho súdu znamenal zásadné porušenie ústavného princípu právnej istoty a predvídateľnosti práva, ale aj porušenie princípu racionálnosti a vnútornej bezrozpornosti všeobecne záväzných noriem v materiálnom právnom štáte; veriteľ by mal na uplatnenie svojho práva na súde menej ako tri roky, čo je v rozpore s ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka (premlčacia doba je trojročná). Najvyšší súd samozrejme pripúšťa, že je výsostným právom zákonodarcu svojimi aktami zvrchovanej moci stanoviť pre jednotlivé prípady aj kratšiu premlčaciu dobu. Avšak zo zmyslu a účelu tak § 103 Občianskeho zákonníka (zmyslom je regulácia začiatku premlčacej doby, nie jej dĺžky) ako aj § 53 ods. 9 (jeho zmyslom je obmedzenie práva podľa § 565), nemožno takýto zámer zákonodarcu vyvodiť.

24. Preto také hodnotenie nastolenej dovolacej otázky, ktoré vychádza z ústavného princípu právnej istoty, predvídateľnosti práva, ale aj z racionálnosti a vnútornej bezrozpornosti (konzistentnosti) všeobecne záväzných noriem v materiálnom právnom štáte, legitimizuje vec prejednávajúci senát na prijatie takého právneho záveru, v zmysle ktorého aplikácia osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch vylučuje uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka

a pri premlčaní práva dodávateľa na zaplatenie celej pohľadávky, sa pri strate výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka) spravuje začiatok plynutia premlčacej lehoty všeobecným ustanovením § 101

Občianskeho zákonníka.

25. Dovolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil aj s námietkou dovolateľa, že výkladom prijatým súdmi nižších inštancií dochádza k porušeniu princípu rovnosti, keď veritelia v spotrebiteľských vzťahoch sú znevýhodnení oproti iným veriteľom, čo nemožno ospravedlniť ani legitímnou požiadavkou na zvýšenú ochranu spotrebiteľa.

25.1. K tomu dovolací súd uvádza, že „hodnota ochrany spotrebiteľa“ je hodnotou vyplývajúcou z práva Európskej únie (čl. 169 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v spojení s čl. 38 Charty základných práv Európskej únie, ďalej len „charta“) a je to ústavne relevantná hodnota preto, že ako záväzok vyplývajúci z už uvedenej medzinárodnej zmluvy ju Slovenská republika musí rešpektovať a chrániť (čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“), ako aj preto, že je predpokladom na ochranu bezpečnosti, zdravia a hospodárskych záujmov (majetkovej pozície) spotrebiteľov, teda prostriedkom na ochranu základných práv a slobôd týchto osôb. Súčasne ale treba mať na zreteli judikatúrne závery Ústavného súdu Slovenskej republiky, že pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 11/2016 zo 7. februára 2018).

25.2. Hodno zdôrazniť, že termín ochrana spotrebiteľa sa vo svojom štandardnom význame v zásade vzťahuje na nekalé podmienky. Ochrana spotrebiteľa pri neprijateľných podmienkach vychádza z nerovnakej vyjednávacej pozície spotrebiteľa už na začiatku vytvárania zmluvného vzťahu. Z toho vychádza vnútroštátne právo, ako aj smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Veriteľ (dodávateľ v spotrebiteľskej terminológii) si vzhľadom na svoju faktickú silu môže presadiť do zmluvy rôzne asymetrické podmienky, následne ich uplatňovať a spotrebiteľ si toho nemusí byť vedomý. Ide tu v širšom slova zmysle vlastne o zneužívajúce konanie veriteľa v rozpore s dobrými mravmi, takže zásah súdu ex offio pri nekalých podmienkach podobne ako v nemeckej judikatúre vychádza v podstate z § 39 Občianskeho zákonníka, resp. z verejného poriadku.

25.3. Najvyšší súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na podstatnú skutočnosť, že z pohľadu nekalých podmienok všeobecnú úpravu premlčania nenanútil spotrebiteľovi dodávateľ, tá vyplýva zo zákona, takže nie je jasné, aká je legitímácia ochrany spotrebiteľa pred veriteľom, keď on za konštrukciu premlčania nemôže. Preto téza o štandardnej ochrane spotrebiteľa, ktorá je ochranou slabšej strany (viď bližšie ods. 25.2.), u ktorej tento nedostatok v dôsledku princípu rovnosti treba dorovnať (vykompenzovať) zvýšenou ochranou, neimplikuje dovolaciemu súdu taký záver, že skrátená premlčacia doba práva veriteľa voči spotrebiteľovi by uvedenú nerovnosť mala nejakým spôsobom kompenzovať: spotrebiteľovi by v jeho slabšom postavení totiž nijako nepomáhala. Sumarizujúc uvedené možno skonštatovať, že umožnením aplikácie druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka aj v prípadoch podľa § 53 ods. 9 sa veritelia v spotrebiteľských vzťahoch dostávajú do horšieho postavenia ako iní veritelia, ale legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval ipso iure nie je daný.

26. Rekapitulujúc všetky doposiaľ uvedené argumentačné východiská, dovolací súd v odpovedi na dovolateľom položenú otázku zásadného právneho významu, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu (v čase rozhodovania súdov nižších inštancií) ešte nebola vyriešená uzatvára, že aplikácia osobitného ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch vylučuje uplatnenie pravidla podľa druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka. Ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, pri premlčaní práva dodávateľa na zaplatenie celej pohľadávky pri strate výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka) sa začiatok plynutia premlčacej doby spravuje všeobecným ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka. V posudzovanej veci tak mohla byť pohľadávka voči žalovaným 1/ a 2/ prvýkrát uplatnená až 30. marca 2011 a v súlade s § 101 Občianskeho zákonníka k premlčaniu nároku žalobcu z úverovej zmluvy došlo až 30. marca 2014. Preto

keď žaloba bola podaná na súd 28. februára 2014, bola podaná počas plynutia zákonnej trojročnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka). Ak odvolací súd založil svoje rozhodnutie v tejto otázke na inom právnom názore, ktorým aproboval posúdenie počiatku premlčacej doby za použitia ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka, treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

27. Dovolací súd (vzhlľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a podaného dovolania), v súvislosti s možnými úvahami o existencii tzv. ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že obdobnou otázkou sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach (až) z 29. novembra 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2020 a z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/224/2021, na ktoré v okolnostiach posudzovanej veci v celosti tiež poukazuje.

28. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

29. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

30. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.